

Dile – baglylyk; Warlyk: – Baýlyk

Category: Kitapcy, Sözler, Türkmen dili

написано kitapcy | 22 января, 2025

Dile – baglylyk; Warlyk: – Baýlyk

DILE – BAGLYLYK; WARLYK: – BAÝLYK

Ähli kişi dil bilyändir. Düşünişmegiň, sorag jogabyň we aragatnaşygyň künjüli pişmesi dildir. Bizi jandarlardan aýyl-saýyllaýan, akyllı barlyk diýdirdýän hem dildir. Käbiri sadaja ene dilini bilyän bolsa, käbiri çäklenmedik bilesigelijiliginden ýaňa daşary ýurt dillerinde düye çal içen deýin gürleyärler.

Ýene käbirleri bar, ene-atasy aýry milletden bolan dogabitdi iki dilli adamlar. Olar böwet diýlen zada pitiwada bermeýärler. Şonuň üçinem garyşyk geplemek endigi döräp başlaýar.

Gürlemek. Onda-da bir dilde nepis, sap arassa, čürt-kesik we akgynly gürlemek eger-eger samandan temençe gözlenilýän başarnyk. Derwaýys zat – ony deňagramlykda saklamakdyr.

Diliň hemdemine ýetip aňyrsyna çykýan lingwistler, edebiýatçylar, terjimeçi

dilmaçlar, jahankeşdeler, mugallymlar elmydam meň görelidelerim bolup, pursatlyk poliloglary hiç wagt sypdyrmaýan. Agzymy byçgyň güýjem açyp bilmejek derejede ýumup gulaklarymy güpberdip oturýan. Näme geň-enaýy zat eşitsem ýan depderçä galamyň badyny basaýyan.

Geň göraýmeli hakykat, olaryň säwmezlik goýbermezligi. Bir dilde gürleseler, gylyny gyşartman, şol tempde, çolaşdyrman gürleyärler. Eý görýän dilçi mugallymyň birinden munuň syryny sowallasam : " Eger bir dilde gürlemegi saýladyňmy, soňuna çenli keşiginem çekmeli bolýaň. Men-ä hany iňlis dilini özüme ýakyn duýup gürlemegi ýüregme düwen wagtym gözlerimi ýumup, elimi "şyk"gyldadyp şol funksiyany ýakýan, galanyny bolsa

öçürýän (switch off) . Soň başga dili goşaýjak pälim bolsa-da bialaç söýenjiň ýoklugyny bilip galýan" diýipdi.

Bu bolsa şeýle adamlary düýpleý öwrenme höwesimiň gitdigiçe artýandygynyň subutnamasy.

Muňa garamazdan biendigan, pikri çäýkanan (crazy) kowumdaşlarym özara gürleşip bulam-bujar sözlemleri ulananda, gülkünç, ýöne aýyp hasaplamaýarlar. Üýşmeleňde belli mowzuk hakda pikiriňi aýtmaly bolanda "Я думаю что ахырында даýhan family'synyň ýanyna рано барып, всë zady объяснять etmelidi. Not only oň importante karýerasy but also geljegini hem elinden miss edýärä. Хоть umursamadiysada entek geç degildi" ýaly oýlanmany alyp barýarlar. Elbetde bu dillerden baş cykarýan kişi üçin şänigini döwmek mesele däl. Şonda-da bu gelşiksiz ahbetin!

Meniň 4-5 diliň guýrugyny basýanlygym ne hä tutuşy Gippokratyň kasamyna ýikgyn eden arka pederlerden, ne-de çäkli durup bilmeýänligimden gelip çykýar (kaynaklanıyor). Diňeje, dil bilen aramyň o diýen elhenç däldigi kelläme ýakynda "düňk" edende bilip galdym. Ýazanymdada, gürlänimdede bolup bildigiçe maňyzly etmäge çalyşýanlygymdan dürlü dillerde sözleri ulanyp şüle ýasasam il üçin gyzykly we şuweleňli bolup görner diyen düşünje bardy. Asyl ha meň nazaryýetim "Esasy zat düşündirip bilmek, haýsy dildedigi möhüm däl" di. Emma ýalňış ekeni!!!

Bu endik masgarabazlyk paýtuny. Çünkü ahyr soñunda gülünjek zat. Bälçik bolsaň, medeniýet öyi çöregiň bolsa başga gürrüň.

Sizi bilmedim welin, şahsy özüm diliň janlydygyna ynanýaryn, ýalňış, bolgusyz gürlesek gaharynyň gelýändigini, hiç gürlemesek içiniň gysýandygyny we bir dilden beýlekä gonup-göçüp ýörsek namys edýändigini aňýaryn.

Batyr Aşyrowyçyň aýdyşy ýaly "Dil janly zatdyr, ony bir guta salyp, gabap bolmaýar. Güle suw berşimiz ýaly dilimizede ideg etmelidiris, gyşyk ösmesine, guramasyna, ýa haşal otlaryň agdyklyk etmegine rugsat bermeli däldiris".

Dilewar boluň, dile baý boluň, emma bir dile bagly boluň!

Aýjemal GURBANOWA.

Türkmen dili